

Innovaatiotoiminnan ekosysteemisopimus Porin kaupungin ja valtion välillä

2021-2027

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Innovaatiotoiminnan ekosysteemisopimus

1. Sopimusosapuolet

Sopimuksen osapuolina ovat Porin kaupunki ja työ- ja elinkeinoministeriö (TEM).

Muut yhteistyösopimukset ovat opetus- ja kulttuuriministeriö, Porin yliopistokeskus (Tampereen yliopisto ja Turun yliopisto), Satakunnan ammattikorkeakoulu, Aalto-yliopisto, Diakonia-ammattikorkeakoulu, Länsirannikon Koulutus Oy WinNova, Prizztech Oy, Satakuntaliitto, Satakunnan ELY-keskus, Satakunnan kauppakamari ja Satakunnan Yrittäjät.

2. Tarkoitus ja tausta

Hallitus on asettanut tavoitteeksi nostaa Suomen tutkimus- ja kehittämismenojen osuus nykyisestä 2,7 prosentin bruttokansantuoteosuudesta 4 prosenttiin 2030 mennessä. Tähän pääsemiseksi tarvitaan yhteistä näkemystä ja missioita, kunnianhimoisempaa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa (tki-toimintaa) sekä investointeja niin julkiselta kuin yksityiseltä sektorilta.

Kansallisen TKI-tiekartan mukaan korkeatasoinen osaaminen on perusta, jolle tavoitteiltaan kunnianhimoista, alueiden, alojen ja organisaatioiden vahvuudet hyödyntävää, kansainvälisesti kilpailukykyistä ja yhteiskunnan uudistumista tukevaa innovaatiotoimintaa voidaan rakentaa. Valtion ja kaupunkien väliset ekosysteemisopimukset ovat olennainen osa tiekartan uutta kumppanuusmallia, jonka tavoitteena on vahvistaa julkisen ja yksityisen sektorin välistä TKI-yhteistyötä. Osaamiskärkien vahvistamiseksi, leventämiseksi ja vaikuttavuuden lisäämiseksi tutkimusta ja sitä hyödyntäviä verkostoja on koottava isommiksi osaamiskeskittymiksi ja ekosysteemeiksi.

Hallitusohjelmassa linjataan, että yliopistokaupunkien kanssa luodaan erilliset sopimukset julkisen ja yksityisen tki-rahoituksen strategisesta kohdentamisesta globaalisti kilpailukykyisten ekosysteemien vahvistamiseksi. Ekosysteemisopimukset ovat osa hallituksen toimia, joilla Suomesta halutaan luoda vuoteen 2030 mennessä maailman toimivin kokeilu- ja innovaatioympäristö. Hallitusohjelman strategisena tavoitteena on, että Suomi tunnetaan teknologisen kehityksen, innovatiivisten hankintojen ja kokeilukulttuurin edelläkävijänä. Innovatiivisten julkisten hankintojen määrää halutaan kasvattaa 10 prosenttiin julkisista hankinnoista vaalikauden loppuun mennessä sekä niiden avulla kehittää palveluja, luoda kasvua ja mahdollistaa referenssimarkkinoiden kehittymistä.

Kansallisen kaupunkistrategian mukaan kaupungit toimivat osaamisen ja innovaatiotoiminnan sekä yritystoiminnan kehittämisen alustoina. Strategia tunnistaa, että kaupungit ja valtio yhdessä korkeakoulujen, tutkimuslaitosten sekä elinkeinoelämän kanssa luovat edellytyksiä maailmanluokan osaamiskeskittymille ja innovaatioympäristöille.

Sopimuksessa määritellyt strategiset painopisteet vastaavat opetus- ja kulttuuriministeriön tunnistamia ja tukemia korkeakoulujen osaamiseen perustuvia vahvuuksia.

Sopimus on luonteeltaan aiesopimus, joka määrittää osapuolten tahtotilan, tavoitteet ja painopisteet.

3. Tavoitteet

Ekosysteemisopimusten kantavana ideana on innovatiiviset ja edelläkävijyyttä tavoittelevat kaupungit, jotka omien vahvuuksien pohjalta hyödyntävät digitalisaation, uusien teknologioiden ja hiilineutraaliuden tuomia mahdollisuuksia ja siten vauhdittavat elinkeinoelämän uudistumista ja kestäväää kaupunkia.

Sopimuksilla vahvistetaan vetovoimaisten osaamiskeskittymien ja innovaatioympäristöjen rakentumista sekä suomalaisten toimijoiden kytkeytymistä kansainvälisiin tki-verkostoihin ja arvoketjuihin. Sopimuksilla kehitetään innovaatiotoiminnan ekosysteemejä eli tiiviitä yhteistointaverkostoja, vahvistetaan osaamiskärkeä sekä lisätään tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan vaikuttavuutta kaupunkilähtöisesti. Keskeisinä keinoina ovat kaupunkikehityshankkeet, innovatiiviset julkiset hankinnat, tutkimustulosten hyödyntäminen, uudet liiketoiminta-ekosysteemit, start-up -yhteisöt sekä osaamisen vahvistaminen kansainvälisten osaajien avulla. Toimenpiteiden odotetaan luovan uutta paikallista kehitysdynamiikkaa, kansainvälisesti merkittäviä uusia kasvuavauksia sekä kaupunkien välisen yhteistyön tiivistymistä sopimuksen painopistealueilla.

Porin kaupunki tavoittelee sopimuksella lisäpanostuksia kansainvälistä kasvupotentiaalia omaavien ekosysteemien kasvun tukemiseen. Kohdistamalla ja lisäämällä tki-panostuksia valittuihin kärkiin haetaan alueelle uutta kansainvälistä tki-toimintaa, osaamistason nostoa, investointeja, uutta työvoimaa ja väestönkasvua.

4. Strategiset painopistealueet 2021-2027

Satakunnassa sijaitsee Suomen kannalta merkittävää, vientiin suuntautuvaa kansainvälistä liiketoimintaa. Yritysten t&k-menojen osuus alueen yritysten liikevaihdosta sen sijaan on Satakunnassa vain 0,5 % (2018).

Porin alueelle on syntynyt uusia teollisia työpaikkoja, mutta työpaikkoja on myös viime vuosina menetetty merkittäviä määriä. Työpaikat eivät ole kadonneet vain kilpailukyvyyn menetyksen seurauksena, vaan syyt ovat moninaisemmat. Alueella on mittava teollinen infrastruktuuri, joka soveltuu hyvin tki-toiminnan kokeilualustaksi ja investointien sijoittumiskohteeksi.

Porin alueen automaatio- ja robotiikkaklusteri on kasvanut viime vuosina noin 15 %:n vuosivauhdilla. Tämän kansainvälisen kasvualan haasteeksi ja kasvun esteeksi on muodostunut osaavan työvoiman saatavuus.

Porin alue edustaa valituissa temaattisissa painopistealueissa kansainvälistä kärkeä. Korkeakoulujen, elinkeinoelämän ja muiden sidosryhmien kanssa yhdessä valituissa painopisteissä merkittävää kansainvälistä kasvupotentiaalia sisältävä liiketoiminta yhdistyy erinomaiseen teolliseen kokeilu ympäristöön. Innovaatiovetoinen kasvu vaatii lisäpanostuksia tki-toimintaan sekä yrityksiltä että julkiselta sektorilta. Oppilaitosten tki-toiminnan tulee kohdentua samalla entistä tarkemmin kasvun tukemiseen.

Sopimuksen kohteena olevat temaattiset painopistealueet ovat: **1) Teknologiametallit ja kiertotalous** sekä **2) Automaatio ja robotiikka**.

Painopistealueet on valittu alueelle vuosikymmenten aikana syntyneiden vahvuuksien pohjalta. Ne ovat Porin kaupungin kasvu- ja elinvoimaohjelman, Satakuntaliiton älykkään erikoistumisen ja korkeakoulujen strategioiden mukaisia.

Toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset sekä aikaisemmat strategiset valinnat ovat muodostaneet kansainvälisiä liiketoimintaekosysteemejä ja luoneet nykyisen kasvupotentiaalin. Porin alue on kansainvälisesti tunnettu valituilla painopistealueilla.

Jalostuksen arvonlisäys asukasta kohden vuonna 2019 on Satakunnassa toiseksi korkein 19 maakunnasta. Metallien jalostus, metallituotteiden sekä koneiden ja laitteiden valmistus ovat selviä talouden tukipilareja ja niiden osuus on 90 % metallialojen työpaikoista. Teknologiateollisuus on monipuolista ja sen osuus on korkein, 49 % valmistavan teollisuuden työpaikoista. Värimetallien jalostus ja siihen liittyvän tki-toiminnan muodostama ekosysteemi edustaa kansainvälistä huippuosaamista. Automaatio- ja robotiikkaosaaminen mahdollistaa laajasti teknologiateollisuuden kansainvälisen kasvun.

4.1 Painopistealue: Teknologiametallit ja kiertotalous

Porin alue tavoittelee edelläkävijyyttä vähähiilisyudessa sekä uusimman osaamisen ja teknologian hyödyntämisessä. Teollinen investointi Suomessa on usein globaali ekoteko – esimerkiksi metallienjalostuksen päästöt Suomessa ovat noin kuudesosa verrattuna Aasian vastaavaan tuotantoon. Metallit ovat kiertotalouden ytimessä, metalleja voidaan kierrättää loputtomasti ja teolliset ekosysteemit ovat kiertotalouden keskeisiä toimijoita. Liikenteen, energiantuotannon ja varastoinnin sekä elektroniikan sovellukset sähköistävät maailmaa kiihtyvällä vauhdilla. Vähähiilisyys ja resurssien niukkuus toimivat painopisteen kasvun ajureina ja luovat uusille metallituotteille sekä kiertotalouden sovelluksille ympäristöön positiivisesti vaikuttavaa kysyntää.

Paikallisina vahvuuksina alueen teknologiametalli- ja kiertotalousekosysteemiin kuuluu noin 3000 suoraa työpaikkaa ja se tekee noin 2 mrd. euron vuosittaisen liikevaihdon pääasiassa vientiin. Ekosysteemin yrityksillä on kansainvälisesti merkittävää teollisuuden tutkimustoimintaa. Alueelle vuosikymmenten aikana rakentunut ainutlaatuinen teollinen infrastruktuuri sekä teollisuudessa kulkevat mittavat materiaalivirrat mahdollistavat tutkimuksen, kokeilut ja teollisen mittakaavan investoinnit samalla alueella.

Tavoitteena on Porin alueen täysin päästötön teollisuus 2027 (hiilineutraalisuus). Alueen teollisuuden muodostaman innovaatioalustan avulla yhdistettynä oppilaitosten ja tutkimuslaitosten tekemään tki-toimintaan luodaan globaalisti sovellettavia vähäpäästöisiä teknologiaratkaisuja (hiilikädenjälki). Painopisteen määrällisenä tavoitteena on 3 mrd. euron teolliset investoinnit (mm. Meri-Porin uudelleen teollistaminen) hyödyntäen olemassa olevia alustoja ja olemassa olevaa osaamista yhdistettynä uusiin sovelluksiin.

4.1.1 Toimenpidekokonaisuus: Osaamisen lisääminen tki-toimintaa kasvattamalla

Tavoitteena on painopisteen tki-volyymien lisääminen painopistealueella (2023) ja kansainvälisesti tunnustetun tutkimusekosysteemin muodostaminen vuoteen 2027 mennessä.

Satakunnan ammattikorkeakoulu ja Aalto-yliopisto ovat sopineet metallurgian opintopolusta. Koulutusyhteistyön tueksi käynnistetään yhteistä hanke- ja tutkimustoimintaa, muodostetaan hiilineutraaliuden living lab sekä kehitetään simulaatiotiloja ja kokeiluympäristöjä sekä osallistutaan kansallisiin kiertotalousohjelmien valmisteluun ja itse ohjelmiin.

4.1.2 Toimenpidekokonaisuus: Kansainvälisesti kiinnostava ja kilpailukykyinen investointiympäristö

Tavoitteena on tki- ja tuotantoinvestointitason nostaminen (2023) ja päästötön teollisuus vuoteen 2027 mennessä.

Meri-Porin alueella sekä Kupariteollisuuspuistossa tehdään kaavoituksellisia ja maanomistuksellisia järjestelyitä, jotka mahdollistavat maailmanluokan kokeilu- ja investointiympäristön. Teollisuusympäristöissä toteutetaan soveltuvuusselvityksiä, pilotointeja, verkostojen ja toimintamallien kehittämistä, investoin –sijoittumisselvityksiä ja muita rakennemuutoksen edellyttämiä toimenpiteitä.

Samalla laaditaan tiekartta ja suunnitelmat päästöttömälle teollisuudelle.

4.1.3 Toimenpidekokonaisuus: Startup-toiminnan tuominen osaksi ekosysteemiä

Tavoitteena on mahdollistaa startup-yritysten kasvu osana ekosysteemiä (2023) ja nämä yritykset tulevat avaintoimijoiksi mm. materiaalisivuvirtojen hyödyntämisessä (2027).

Toimenpiteillä luodaan yhteisellä alustalla toimiva kansainvälinen teollisuuden ja startup-yritysten innovaatioekosysteemi, joka mahdollistaa nopeat kokeilut ja ensimmäiset referenssit.

4.2 Painopistealue: Automaatio ja robotiikka

Kasvussa oleva Porin alueen automaatio-, robotiikka- ja tekoäly-yritysten keskittymä tarjoaa ratkaisuja laajamittaisesti kaikilla yhteiskunnan tasoilla ja sektoreilla. Tukemalla uusien digitaalisten ratkaisujen (automaatio, robotiikka ja tekoäly) kehitystä ja käyttöönottoa parannetaan maailman ympäristöystävällisimmän teollisuuden ja palvelusektorin kasvuedellytyksiä. Soveltavan tutkimuksen ja yritysmerkkin avulla Porin seudusta luodaan Teollisuus 4.0 -teeman eurooppalainen keskus, josta löytyy kansainvälisen tason huippuluokan osaamista automaatio- ja robotiikka-alan ratkaisujen soveltamiseen sekä referenssi kohteita.

Paikallisina vahvuuksina automaatiokehitystä vauhdittavat yli 100 yrityksen Robocoast-verkosto, 1500 asiantuntijaa sekä alueen korkeakoulujen ja kehitysyhtiön muodostama osaamisyhteisö. Keskimääräinen liikevaihdon vuosikasvu on ollut 15 %. Satakunta ja sen keskuskaupunki Pori on kansallisesti yksi keskeisimmistä valmistavan vientiteollisuuden keskittymistä. Tärkeää on, että teollisuuden modernisointiosaaminen (vähähiilisyys ja tuottavuus) sekä automaation, robotiikan ja tekoälyn soveltava osaaminen on alueella vahvaa.

Tavoitteena on kansainvälisesti tunnettu ja tunnustettu teollisuuden living lab -ympäristö, jonne automaatio- ja robotiikka-alan kansainväliset huippuyritykset haluavat tulla testaamaan ja kehittämään uusia ratkaisuja. SOTE-/palvelusektorilla käännetään ikääntymisen haasteet kasvavaksi kansainväliseksi liiketoiminnaksi ja parannetaan ikääntyvien elämää. Painopisteen määrällisenä tavoitteena on saada 5000 uutta asiantuntijaa alueelle sekä yritysten vuosittainen liikevaihdon kasvu 20 % läpi sopimuskauden.

4.2.1 Toimenpidekokonaisuus: Modernisointipalvelulla ja kokeiluympäristöllä tuottavuutta

Tavoitteena on rakentaa toimintamalli, jossa julkisen ja avoimen sektorin toimijat kehittävät yhteisillä tki-alustoilla kansainvälisen tason ratkaisuja aidoissa ympäristöissä (2013). Toimintamallin avulla alueesta tulee yksi teollisuus 4.0 -teeman eurooppalainen keskus vuoteen 2027 mennessä.

Toimenpiteenä käynnistetään tki-palvelutoiminta korkeakoulukumppaneiden kanssa niin, että yritykset ja julkinen sektori saavat haluamansa ketterän modernisointipalvelun ja tarvitsemansa osaamisen joustavasti yhteisillä alustoilla aidoissa kokeiluympäristöissä. Samalla kehitetään uutta teknologiaa hyödyntävää palveluliiketoimintaa.

4.2.2 Toimenpidekokonaisuus: Invest in –toiminnan vahvistaminen

Tavoitteena on käynnistää kansainvälisiä tki-hankkeita, jotka johtavat tki-toimintojen sijoittumiseen Suomeen ja Porin alueelle (2023). Alueella toimii useita uusia yritysten tki-keskuksia vuoteen 2027 mennessä.

Toimenpiteinä rakennetaan kansainvälisiä ja yritystarvelähtöisiä tki-konsortioita / -tiimejä, joissa ovat mukana korkeakoulut, teknologiayritykset sekä automaatiota ja robotiikkaa omissa ratkaisuissaan soveltavat yritykset. Samalla kehitetään teknologiametalleihin ja kiertotalouteen sekä SOTE-alaan liittyviä uusia automaatio-, robotiikka- ja tekoälyratkaisuja. Lisäksi laaditaan yritysten ja niiden tki-toimintojen sijoittumisselvityksiä.

4.2.3 Toimenpidekokonaisuus: Osaajien houkuttelu sekä integrointi yrityksiin ja tutkimusryhmiin

Tavoitteena on lisätä elinkeinoelämän tarvitsemien asiantuntijoiden määrää alueella ja kytkeä heidät verkostoihin alueen ekosysteemeihin (2023). Vuoteen 2027 mennessä ulkomaalaisten asiantuntijoiden määrä alueella on noussut merkittävästi.

Toimenpiteillä helpotetaan kansainvälisten asiantuntijoiden integroitumista maakuntaan kehittämällä työ- ja koulutusmahdollisuuksia, käynnistämällä kansainvälisten opiskelijoiden ohjelmia ja valmennuksia, toteuttamalla tki-pilotoiteja, joissa yhdistetään kansainvälisiä osaajia osaksi tuotekehitysryhmiä sekä valmennetaan kansainvälisiä osaajia ja työyhteisöjen monimuotoisuuden lisäämiseksi hyödyntämällä asiantuntijaverkostoja sekä mentorointitoimintaa.

5. Sopimuksen rahoitus

Valtio ja Porin kaupunki yhdessä rahoittavat sopimuksen toteuttamista. Sopimusta rahoitetaan EU:n kestävän kaupunkikehittämisen rahoituksella vuosina 2021-2027 (EAKR, ESR ja soveltuvin osin JTF). Tätä ennen sopimusten toimeenpanon käynnistystä rahoitetaan kansallisesta alueellisesta kehittämisrahasta (AKKE-raha).

Kaupunkiseudun rahoituskehys sopimuksen mukaiseen toimintaan osoitetaan TEM:n alueellisissa rahoitusjakopäätöksissä (AKKE-rahoitus ja EU:n kestävän kaupunkikehittämisen rahoitus) pohjautuen sopimusohjeissa (TEM 24.6.2020) määriteltyihin kriteereihin.

Ekosysteemisopimuksen kokonaisrahoituksessa sovelletaan ohjeellista jakosuhdetta, jossa paikallinen omarahoitusosuus (Porin kaupunki ja mahdollinen muu julkinen rahoitus) on 40% ja EU:n kestävän kaupunkikehittämisen rahoituksen osuus 60% (EU ja valtio). Käynnistysvaiheen AKKE-rahoituksessa sovelletaan samaa rahoitussuhdetta. Mahdollisissa ylläalueellisissa teemaver-kostoissa sovelletaan tästä poikkeavaa jakosuhdetta.

EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen sisältämiä rahoitusvälineitä voidaan erikseen hyödyntää sopimuksen mukaisten kokonaisuuksien (kuten investoinnit) toteuttamiseen.

6. Toteutus ja seuranta

Kaupunkien kanssa solmittavat ekosysteemisopimukset yhdessä muodostavat EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman kestävää kaupunkikehittämistä koskevan kaupunkikehittämisen suunnitelman. Kunkin kaupunkiseudun sopimuksessa toteutettavien toimenpiteiden tulee olla kaupunkikehittämisen suunnitelman mukaisia. Toimeenpanossa noudatetaan lakia alueiden kehittämisestä ja alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta ja rahoittamisesta. Hankkeiden

tukikelpoisuuden arviointi perustuu Uudistuva- ja osaava Suomi 2021-2027 -ohjelman ohjelma-asiakirjaan.

Sopimuksen toteuttamista seurataan oheisen toimeenpanosuunnitelman kautta, johon tässä vaiheessa on esimerkinomaisesti kirjattu suunnitteilla olevia hankeaihoita. Toimeenpanoliittettä käytetään jatkossa sopimuksen tavoitteiden toteutumisen seurantaan. Sopimuksen toteutuksen myötä täsmentyvät toimenpiteet ja hankkeet kirjataan vastaavalla tavalla.

Ekosysteemisopimusta varten Porin kaupunki perustaa johtoryhmän, jossa ovat edustettuina sopimuksen paikallinen pääosapuoli Porin kaupunki ja muut yhteistyötahot: Porin yliopistokeskus, Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunnan ELY-keskus, Satakuntaliitto. Johtoryhmä vastaa sopimusta toteuttavien ja sopimuksessa mainittujen strategisten painopisteiden mukaisten hankkeiden ja toimenpiteiden valinnasta sekä toteutuksen seurannasta. Porin kaupunki sopii yhteistyökumppaneiden kanssa yhteiset tavoitteet ja ohjaustoimintokäytännöt.

Sopimukset solmineiden kaupunkien, työ- ja elinkeinoministeriön ja muiden sopimuksissa mukana olevien kansallisten toimijoiden välille perustetaan kansallinen ohjausryhmä, jonka tehtävänä on koordinoita ja seurata sopimusten toteuttamisen kokonaisuutta. Ohjausryhmän tarkoituksena on myös varmistaa hyvä vuorovaikutus kaupunkiseutujen kanssa tavoitteena sopimusten laadukas ja tuloksellinen toteuttaminen ja vertaiskehittäminen.

Sopimuksen sisältöjä (strategisia painopisteitä) voidaan tarpeiden mukaan ja osapuolten välillä yhteisesti tarkistaa sopimuskauden aikana sopimusasiakirjaa päivittämällä. Niin ikään, mikäli sopijaosapuolen edellytykset sopimuksen toteuttamiseen oleellisesti muuttuvat, sopimusta voidaan tarkistaa tai se voidaan purkaa sopijaosapuolen aloitteesta. Tarkistaminen ja purkamisilmoitus tehdään kirjallisesti.

Sopimus astuu voimaan molempien osapuolten allekirjoitettua sen ja päättyy 31.12.2027.

Allekirjoitukset

Mika Lintilä
Elinkeinoministeri
Työ- ja elinkeinoministeriö

Aino-Maija Luukkonen
Kaupunginjohtaja
Porin kaupunki

LIITE: Alustava toimenpidesuunnitelma